

مازازی‌کاری

چرخ‌های گیاهی درست می‌کند

شانس و اقبال با کارگاه‌های مازازی و مازازی‌کاران یار بوده که همچنان در حال کار هستند. با آنکه کارگاه‌های عصری، حلوابی و روغن‌گیری سال‌های سال است از کار افتاده‌اند، اما چرخ‌های بزرگ سنگی مازازی‌ها هنوز می‌چرخند. در شهرهایی مانند یزد، اصفهان، اردکان و کاشان همچنان نمونه‌هایی از این کارگاه‌ها که بازمانده‌های صنعتی کهن‌سال هستند، سرگرم کارند. کار آن‌ها آسیاب‌کردن «حنا»، «وسمه»، «روناس» و هر برگ و شاخه‌ای است که در آسیاب‌های برقی و صنعتی می‌سوزد.

کسی نمی‌داند کارگاه‌های مازازی تا چه زمانی به کارشان ادامه می‌دهند، اما به نظر می‌رسد تا وقتی که مردم از حنا و وسمه برای رنگ‌کردن دست و ریش و موهایشان استفاده کنند و رنگ‌رزی‌های سنتی از رنگ گیاهی برای رنگ‌کردن الیاف فرش بهره بگیرند، چرخ مازازی‌ها بچرخد و مازازی‌کاران هم به کار خود ادامه دهند.

چرخ سرگردان

پیش از آنکه موتور برق به کارگاه مازازی بیاید، سنگینی گردونه‌های سنگی را اسب، شتر یا گاو به دوش می‌کشید. با بازشدن پای چرخ موتور برق به مازازی، هم در زمان صرفه‌جویی شد، هم محصول بهتر و یکدست‌تری به دست آمد. این موتور چرخ‌دار باید حداقل چهار ساعت زیر سقف گنبدی مازازی به دور سکو بچرخد تا ریشه‌های قرمز رنگ به پودر روناس تبدیل شوند. هم‌اکنون چند مازازی شهر اردکان به آسیاب روناس و دیگر رنگ‌های گیاهی مشغول هستند.

محصول مرغوب مازازی

مشتری ثابت مازازی‌های شهر اردکان رنگ‌رزی هستند که هنوز به استفاده از مواد رنگی گیاهی اعتقاد دارند و فکر می‌کنند که قالی ایرانی باید با رنگ‌های گیاهی مرغوب رنگ شود. روناس، پوست پیاز، اسپرک، پوست انار و پوست گردو از جمله موادی هستند که همچنان روی سکوه‌های مازازی و زیر گردونه‌های بزرگ سنگی می‌روند. رنگ‌های گیاهی ثابت و بادوام هستند و وقتی در فرش به کار می‌روند، باعث می‌شوند فرش درخشان و شفاف شود.

چرخ‌های باز نشسته

هر کدام از سنگ‌های مازازی ۶ تا ۱۰ هزار کیلو وزن دارند و در اثر گردش و چرخیدن مداوم سطح آن‌ها صاف می‌شود و برگ و گیاهان از زیر آن سر می‌خورند. پس هر چند وقت یک بار پهنای آن‌ها با تیشه تراشیده می‌شود. با این کار سنگ‌ها اندک‌اندک و به مرور زمان ساییده و کوچک و کوچک‌تر می‌شوند. بالاخره هم روزی می‌رسد که دیگر کارایی ندارند و باید از سکوی مازازی پایین بیایند. سنگ‌های مازازی معمولاً از شهر «اردستان» می‌آمدند و حمل آن‌ها تا مازازی سخت و طاقت‌فرسا و البته خطرناک بود.

مازاري با سابقه

در کارگاه مازاری پر کردن بسته‌های کتانی با پودر حنا و دوختن دهان باز آن‌ها کار با سابقه‌ترین کارگر کارگاه است. پس از این مرحله نشان مازاری به وسیله مهر چوبی آغشته شده به گازوئیل روی کیسه‌ها درج می‌شود. حنا همچنان یکی از پرطرفدارترین محصولات مازاری‌هاست. به همین خاطر است که تمامی مازاری‌های شهر یزد در کوی مازاری‌ها فقط و فقط حنا آسیا می‌کنند و کارگاه‌ها و کارگرهای مازاری همیشه سر تا پا سبز هستند.

ماسک‌ها روی صورت

هر چه از روی سکویهای مازاری و از زیر گردونه‌های سنگی بیرون آمده است، اینجا توسط این دستگاه الک می‌شود. پودر سبزرنگ حنا به مخزن زیرین سرازیر می‌شود و ساقه‌ها و برگ‌های آسیا نشده به گونی ریخته می‌شوند تا دوباره روی سکو و زیر گردونه بروند. الک که روشن شود و شروع به تکان خوردن کند، غبار رنگی تمام مازاری را پر می‌کند و راه نفس کارگران را می‌بندد. به همین خاطر کارگران مازاری در کنار الک حتماً باید ماسک به صورت داشته باشند.

اسکن کرده و با شغل مازارکاری بیشتر آشنا شوید.